

Tweede ronde digitale leesapparaten

In Almere kan men sinds voorjaar 2007 het nieuwe digitale *e-book*, de *Iliad*, lenen en ook in de strandbibliotheken is vanaf juli dit digitale leestablet beschikbaar. Opnieuw enkele voorzichtige stappen op weg naar digitaal lezen.

In 1999 waren de verwachtingen rondom het *e-book* hooggespannen en de bibliotheken van Oss en Doetichem stortten zich op het *Rocket-eBook*. Prachtige ideeën als 'de bibliotheek wordt een digitaal tankstation', werden echter al gauw de kop ingedrukt, doordat de rechten bij de uitgevers lagen. Er ontstond een onbetaalbare uitleensituatie: aanschafkosten van 500 gulden per apparaat en 200 gulden per boek. Bovendien waren de *Rocket-books* nogal zwaar, hadden een hoog apparaatgehalte en was er nauwelijks Nederlandse content verkrijgbaar. Het leverde alleen wat publiciteit op.

E-book 2007

Ruim zeven jaar later is de digitalisering van boeken een stuk verder. Engelstalige *e-books* zijn volop verkrijgbaar en nieuwe titels worden direct als papieren boek en als *e-book* uitgegeven. Het aanbod van Nederlandstalige *e-books* is nog steeds beperkt tot tientallen titels, hoewel www.e-book.nl dapper pogingen doet om uitgevers zo ver te krijgen dat ze hun uitgaven gaan digitaliseren.

Digitalisering van teksten is vooral een succes in de vorm van audioboeken. Zelfs het Nederlandse taalgebied kent honderden luisterboeken en deze zijn volop in bibliotheken verkrijgbaar. De acceptatiegraad van audioboeken is groter, omdat er geen apparaat bij geleverd hoeft te worden. Iedereen heeft wel een cd-speler in huis of in de auto. Audioboeken kun je ook afluisteren op je I-pod of met je Tomtom en zelfs kun je de I-pod gebruiken als *e-bookreader* door online gratis je teksten om te zetten met de *iPod eBook Creator*.

Een boek lezen op je mobiel - een *movel* (*novel*+mobiel) - is ook al mogelijk. In het voorjaar van 2007 heeft Thomas van Aalten de eerste Nederlandstalige roman geschreven die alleen te lezen is vanaf een mobieltje. Japan loopt ruim zes jaar voor op deze ontwikkeling, want daar verschijnen al sinds 2001 mobiele boeken en de eerste *Mobile Phone Novel Awards* zijn daar al in 2006 uitgereikt. Vooral jongeren lezen daar 'GSM-romans'. Met de gratis tool *tequilacat*,

dat teksten omzet naar een mobiel, kunnen bibliotheken een eigen mobiel boek maken.

Iliad

Een nieuwe poging met een *e-book* apparaat wordt geprobeerd met de *Iliad*. Dit leesapparaat van iRex Technologies is gebaseerd op elektronisch papier. Dat heeft een veel betere leesbaarheid en helderheid dan de *e-books* van jaren terug. Ook is het dunner en hanterbaarder en ook in de volle zon te lezen. Sinds kort ondersteunt de *Iliad* ook de *mobi-reader*, waardoor honderdduizenden (vooral Engelstalige) *e-books* geschikt zijn voor deze *reader*. De *Iliad* is een van de eerste serieuze toepassingen van elektronisch papier, maar beslist nog niet het apparaat om het grote publiek aan het elektronisch lezen te krijgen. Hiervoor is het nog te kwetsbaar en te veel apparaat. Ook geeft het nog geen kleur weer. Dat komt op z'n vroegst in 2008. Nu gaat het vooral om ervaring op te doen met digitaal lezen, vooral met het uitlenen van digitale romans. Daarnaast moeten bibliotheken eraan werken dat zij het recht krijgen om digitale materialen te mogen verspreiden.

Voorjaar 2005 kwam Willen Endhoven naar Oss met de vraag 'Hoe bibliotheken een op elektronisch papier gebaseerde *reader* konden inzetten'. Ik heb hem in contact gebracht met het managementteam van bibliotheek.nl; daar is de *Iliad* eind 2005 gepresenteerd aan een grote groep bibliothecarissen. Dat leidde tot de instelling van een werkgroep bij de VOB. In die periode werd ProBiblio benaderd door Peter de Graaf, die de bibliotheken van Haarlem en Almere een *Iliad* schonk. Het geheel heeft geleid tot een aantal ideeën: een vakantiekofter, een *Iliad* vol boeken om tijdens de vakantie te gebruiken. Maar omdat de NBD bezwaar maakte tegen samenwerking met de uitgever *e-book.nl*, is dit plan opgeschoven naar het najaar. Van je 'vrienden' moet je het maar hebben.

Wel van start gaat het gebruik van de *Iliad* in de strandbibliotheek, met Nederlandse en zelfs Duitse en Engelse romans. In het najaar krijgt een aantal bibliotheken als experiment een *Iliad* voor de uitleen.

Digitaal uitleenrecht

Duidelijk is: willen bibliotheken in de toekomst nog romans uitleenen, dan zal het 'digitale uitleenrecht' wettelijk moeten worden vastgelegd, liefst op Europees niveau. Met de uitleen van software, cd-roms en *console-games* is de fout gemaakt dat de uitgevers bepalen welke materialen uitgeleend mogen worden. Met als gevolg dat vrijwel alle bekende software-uitgeverijen weigerden hun materiaal aan bibliotheken ter beschikking te stellen, zodat het landelijk aanbod van de NBD tot bijna nul is geminimaliseerd. Ook kwam nog de afdwingende eis dat alleen bij de NBD ingekochte materialen uitgeleend mogen worden, om bibliotheken te beschermen, zodat zij alleen uitleenbare materialen inkopen. Die fout moeten onze landelijke vertegenwoordigers niet weer maken.

Het uitlenen van *e-books* staat nog steeds aan de vooravond van de totale digitalisering van informatie en ontspanning. Ondertussen gaat *Google books* rustig door met digitalisering van bibliotheekbestanden. Met de *Google-bookviewer* (<http://books.google.com>) zijn boeken op een pc te lezen. In mei 2007 heeft Google met de Universiteit van Gent afspraken gemaakt om honderdduizend Nederlandstalige boeken doorzoekbaar te maken en vaak ook fulltekst beschikbaar te stellen. Als al die teksten ook nog in de *Iliad* kunnen, dan zijn we al een eind op weg. ■

Links

- www.ambience.sk/ipod-ebookcreator/ipod-book-notes-textconversion.php
- <http://movels.wordpress.com>
- <http://tequilacat.nm.ru>
- http://papierman.blogspot.com/2007/01/opmars-van-het-mobiele-boek-de-gsm_06.html
- <http://dokstation.wordpress.com/tank-u-in-het-nederlands>
- www.probiblio.nl/nieuws